

vymezovali. Nešlo jim v první řadě o vytváření fotografií a slovních popisů situací, ale předmětem jejich snah bylo formování života, cosi, co nejde redukovat na tvorbu třeba i sebevíc dematerializovaných uměleckých děl. Utváření osobních postojů, formování komunit, strategie, jak podobných cílů dosáhnout, při nejlepším vůli zdokumentovat pomocí černobílých snímků nejde. Již jen zdánlivě prostá otázka, do jaké míry lze vnímat české umění performance sedmdesátých let jako politický projev, nemá jednoduchou odpověď.

II.

Umění performance se ve východní Evropě sedmé dekády minulého století rozvíjelo na pozadí tehdejšího politického systému. Ačkoli se konkrétní podmínky v Československu, Polsku, Jugoslávii nebo Sovětském svazu lišily, uměleckou produkci těchto zemí dnes vnímáme v kontrastu k represivním metodám jejich státních aparátů. Ty v různé míře ovlivňovaly svou bodu uměleckého projevu i život každého jedince a je logické, že se vůči nim část umělců a společnosti vymezovala. Odpor proti totalitním režimům většinou neměl charakter otevřeně politického boje se státním aparátem.⁰⁰⁷ Daleko častěji vyúsťil v pokusy o nezávislé, represivním prostředím neovlivněné individuální životy či ve snahy budovat malá, vnitřně svobodná společenství, vymykající se všeobecné kontrole. K „nepolitické politice“ v havlovském duchu byli tehdejší obyvatelé socialistických států dotlačeni podmínkami. Ve zpolitizovaném světě socialismu se na první pohled paradoxně, ale přesto logickým gestem odporu stalo odmítání politiky.

SKENOVÁWO PRO
STUDIJM VČELY

007

V podmínkách „socialistické demokracie“ pro většinu těch, kteří nesouhlasili s děním ve společnosti, nedávalo smysl například pokoušet se nezávisle proniknout do parlamentu a věci měnit „shora“. Pokud se o podobnou strategii někdo – a to i v rámci tehdejší zákonnosti – pokusil, byl režimem postihován či přímo fyzicky zlikvidován. Viz příklady Charty 77 nebo Pavla Wonky. Otevřená masová povstání, jako kupříkladu v Maďarsku v roce 1956 nebo Polsku roku 1980, byla výjimečná.

Jiří Kovanda. Bez názvu, Praha, Václavské náměstí, 19. listopadu 1976
fotografie, dokumentace performance
majetek autora

